Z MINULOSTI SPIŠA

ROČENKA SPIŠSKÉHO DEJEPISNÉHO SPOLKU
V LEVOČI

XXXII. ROČNÍK
2024

Zostavili: Vladimír Olejník a Marián Soják

Levoča 2024

Zostavovatelia: Vladimír Olejník a Marián Soják

Recenzenti vedeckých štúdií:

doc. PhDr. Nadežda Jurčišinová, PhD.
doc. PhDr. PaedDr. Miroslav Gejdoš, PhD.

Redakčná rada:

Monika Bizoňová, Erika Cintulová, Ján Endrödi, Martin Furmanik, Matúš Kaščák, Ružena Kormošová, Peter Labanc, Milica Majeriková-Molitoris, Michal Marťák, Mária Novotná, Vladimír Olejník (predseda), Františka Sarnecká, Marián Soják

Nemecké resumé: PhDr. Soňa Polláková
Anglické resumé: Mgr. Peter Benka, PhD., doc. PhDr. Peter Karpinský, PhD., prof. PhDr. Pavol Žigo, CSc.

Vydal: Spišský dejepisný spolok v Levoči

Tlač: MTM Levoča

Náklad: 350 exemplárov

© Spišský dejepisný spolok v Levoči

ISBN 978 – 80 – 974875 – 1 – 5

Obsah

Predhovor 5

Štúdie

Pavol Žigo: *Podoby jazyka na Spiši v minulosti* 7
Peter Karpinský: *„Preto sem Slowensky pisala aby sem sama dobre rozumela...“. Kultúrna východoslovenčina v písomnostiach spišských archívov* 21
Peter Benka: *Spišské kráľovské mestá a ich jazykové zvyklosti v ranom novoveku (16. – 17. storočie)* 41
Milica Majeriková-Molitoris: *Slovenčina a Slováci na severnom Spiši pred rokom 1939* 61
Miroslava Lazniová: *Postavenie jazyka a národa v osvietenecký ch spisoch Gregora Berzeviczyho* 85
Františka Sarnecká: *Choroby a epidémie v dejinách Starej Ľubovne* 103
Mária Novotná: *Socha Krista s dušou Márie zo Spišského Štvrtka* 125
Lukáš Patera: *Založenie a výstavba železorudného banského závodu Těšínskej komory v Máriahute v 80. rokoch 19. storočia* 143
Vladimír Julián Ševc: *Profesor Bartolomej Baradlai – kežmarský pedagóg, milovník Vysokých Tatier a obeť prvej svetovej vojny* 167

Články

Radka Palenčárová Kacvinská: *„Prepitugem ponižene že stimto listom prekažku robim“ Jazyk korešpondencie Anny Márie Horvát-Stančičovej Gradeckej z rokov 1767 – 1801“* 193
Zuzana Kollárová: *Epidémie na Spiši* 199
Ľuboš Janaček: *Opatrenia počas cholerovej epidémie v roku 1831 (so zreteľom na mesto Spišská Sobota)* 207
Božena Malovcová: *Baťovo pôsobenie pod Tatrami (90. výročie založenia mesta Svit 1934 – 2024)* 214

Medailóny

Miroslav Lacko: *Spomienka na Ing. Mariána Jančuru, CSc. (1952 – 2024) – popredného geológa, montanistu a historika Spiša* .. 234
František Žifčák: *Za PhDr. Jurajom Spiritzom (*18. 12. 1935 – †27. 10. 2024)* 242
Ján Čarnogurský: *Viliam Grega st. – originálny interpret folklóru a nositeľ tradícií zo Spiša* 244

Jozef Joppa – Vladimír Julián Ševc: *Kežmarský mäsiar – údenár Viktor Beck a jeho rodina* 251

Správy

Dušan Bevilaqua: *Dve exkurzie do pozoruhodných, Spišu blízkych krajín* 268
Erika Cintulová: *Správa o činnosti Múzea v Kežmarku za rok 2024*..... 273
Zuzana Homolová: *Výročná správa Podtatranského múzea v Poprade za rok 2024* 279
Mária Staňová-Michalková: *Etnografická expozícia Príbeh predkov v Kúrii Zuzana v Markušovciach* 281
Daniel Vrábeľ: *Medzinárodná vedecká konferencia Hrady a hradné panstvá, pohľad zvnútra...* 284

Recenzie a anotácie

NOVOTNÁ, Mária (ed.): *In nomine civitatis Leutscha. O tých, ktorí zanechali stopu*. Levoča: SNM-Spišské múzeum v Levoči 2023, 159 s. ISBN 978-80-8060-549-0 (Františka Sarnecká) 289
FURMANIK, Martin – ŠTEVÍK, Miroslav: *Putovanie dejinami Spiša I. – IV*. Spišská Nová Ves: Scepusium 2021 – 2024. (Dušan Bevilaqua) 292
HUDÁK, Matúš a kol.: *Spiš v premenách času / Spiš: A Journey Through Time*. Hozelec: MONS CASTRI 2023, 239 s. (Dušan Bevilaqua)..... 293
HUDÁK, Matúš a kol.: *Spišské Bystré: KUBACHY*. Spišské Bystré 2022, 327 s. (Dušan Bevilaqua) 294
KAPUSTA, Milan – OLEJNÍK, Vladimír: *Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia*. Košice: Fotoagency K-ART 2023, 208 s. (Dušan Bevilaqua) 295

Bibiografia

BEVILAQUA, Dušan – PAVLIK, Eduard: *Vybraná bibliografia prác k dejinám Spiša z rokov 2022 – 2024* 297

Zo života SDS

Správa o činnosti SDS v roku 2024 (Slávka Sámelová) 308
Funkcionári SDS 311
Zoznam členov SDS 312
O autoroch štúdií..... 320
Úprava príspevkov pre ročenku *Z minulosti Spiša* (pokyny autorom) 324